

**ЗБОРНИК
НА ТРУДОВИ ОД
НАУЧНО - СТРУЧНА РАСПРАВА НА ТЕМА
„ОБРАЗОВАНИЕТО И ВОСПИТАНИЕТО
- ОД ТРАДИЦИЈА ДО СОВРЕМЕНОСТ“
22.05.2013 ШТИП**

Штип, 2013

Уредник

Снежана Мирасчиева

Рецензенти

Владо Петровски

Емилија Петрова Ѓорѓева

Јазична редакција

Снежана Санева

Милена Ристова - Михајловска

Дизајн на корица

Никола Смилков

Техничко уредување

Драган Ѓоргиев

Печати

Полиестердеј-исток - Штип

Издавач

Национална установа – Универзитетска библиотека „Гоце
Делчев“ - Штип

За издавачот

Охридија Лазарова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

37.012(062)

ЗБОРНИК на трудови од научно-стручна расправа на тема
„Образованието и воспитанието - од традиција до современост“ :
22.05.2013 Штип / [уредник Снежана Мирасчиева]. - Штип : НУ-У
Библиотека „Гоце Делчев“, 2013. - 75 стр. ; 25 см

ISBN 978-9989-147-96-8

а) Воспитание и образование – Собири
COBISS.MK-ID 95113226

СОДРЖИНА

Наместо предговор.....	5
Обраќање на градоначалникот на Општина Штип, прим. м-р Илчо Захариев	6
Образованието и воспитанието - од традиција до современост - Снежана Мирасчиева	8
Образованието и воспитанието во современите општества - Владо Петровски, Даниела Коцева.....	22
Поим и карактеристики на современо училиште - Емилија Петрова Ѓорѓева.....	27
Современото училиште учи - Нада Арсова, Весна Ничева.....	44
Образованието и воспитанието, две страни на еден ист процес - Валентина Петрушевска	55
Примената на формативно и сумативно оценување во наставата по хемија во основното образование - Горица Смилкова.....	61
Учење преку проекти - стекнување на вештини за 21 век – Елизабета Симоновска.....	71

Наместо предговор

Во зборникот „Образованието и воспитанието - од традиција до современост“ се поместени трудови што се презентирани на истоимената научно-стручна расправа, одржана на 22 мај 2013 година во Штип, во организација на Комисијата за образование при Советот на Општина Штип и Одделението за јавни служби на Општина Штип. Идејата и мотивот за собирот на просветните работници извира од величината на големите просветители, Св. Кирил и Методиј, и нивниот печат во просветителската дејност. Одејќи го патот на просветителството и во нивна чест, беа покренати бројни прашања, изнесени одделни размислувања и дилеми што со својата актуелност го зафатија воспитно-образовното поле на расправата. И продукт од истата е овој Зборник. Затоа Зборникот претставува слика за одделни теориско-емпириски истражувања што воспоставуваат баланс на размената меѓу теоријата и практиката. Во Зборникот се застапени реферати на истакнати научни работници и потврдени практичари, кои со своите размислувања, наоди, искуства, сугестии и ставови, содржани во испишаните страници од Зборникот го богатат тезаурусот на стручната и научна литература. Публикацијата, насловена како „Образованието и воспитанието-од традиција до современост“, е уште еден израз на движење на просветната мисла и следење на делата на великите Св. Кирил и Методиј.

Одржувањето на научно-стручната расправа и објавувањето на Зборникот е поддржано од Градоначалникот на Општина Штип.

Во оваа прилика упатуваме голема благодарност до прим. м-р Илчо Захариев, градоначалник на Општина Штип.

Од Уредникот

Обраќање на Градоначалникот на Општина Штип

Велат: „Треба да знаеш кој си за да знаеш што ќе бидеш!“ Не секогаш ова напишано правило кореспондира со законите на природата, но во поголем број случаи, при правени детални анализи, денешните битија, созданија и состојби резултираат врз база на веќе поставени темели. Таков е случајот и со постоењето и успешното егзистирање на нашата денешна штипска гордост, Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Со овој универзитет, рангиран на високи нивоа по својот квалитет, работење и стручен кадар, се гордее цела Источна Македонија, но и Република Македонија воопшто, што на ваков начин се афирмира и во странство. Аналогијата меѓу споменатото напишано правило и денешниот штипски универзитет произлегува, секако, од длабоката фактографија, испишана во битисувањето на центарот на Источна Македонија. Клучен сегмент од споменатата аналогија е и дамнешното реално атрибутирање на Штип како административен, образовен, културен и историски центар на македонскиот Исток.

Да се зборува за целокупната историја на нашиот град не е ни време, ни место, ниту имаме доволно простор и прилика. Мојата интенција е да го потенцирам некогашното учителствување на истакнатиот деец и учител, Гоце Делчев, во училиштето во Ново Село. Денес ова место претставува култ за Штип, таму дише Делчевиот дух, таму се чувствуваат дамните на некогашните ученици од Штип, тоа место е образовен споменик на штипско Ново Село, таму се зацврстувале корените на штипскиот образовен систем. Не случајно денес, штипскиот универзитет го носи името на новоселскиот учител, борец, македонски и лидер на револуцијата, Гоце Делчев. Оттука е основата на современиот развој и прогрес на Штип како образовен центар. Како Градоначалник на Општина Штип, морам да ја потенцирам денешната препознатливост на нашиот град преку неговиот целокупен напредок. Многубројните Владини проекти, активности и кампањи што само ја потврдуваат тезата дека „образованието е сила, образованието е моќ“, се главни иницијатори, пропагирани и реализатори на квалитетниот образовен систем денес во Штип и низ нашава татковина. За развојот на наставните и научните методи, за наставните принципи и методи и видови на истражување низ

децениското постоење на образовниот систем во Република Македонија, ќе оставам да говорат стручните лица преку нивните трудови, застапени во овој труд. Во рамки на моите надлежности се трудам да го вратам животот во руралните средини. Заедно со тимовите од јавните претпријатија, се вложувам себеси во изградба на соодветна инфраструктура. Од тоа зависи колку луѓе ќе живеат во руралните места. Од тоа зависи и наталитетот. Од тоа зависи и бројот на ученици во училиштата. Секојдневно работам на изготвување и остварување проекти за создавање подобри услови за учење на децата од штипските основни и средни училишта. Од физичките услови многу зависи квалитетот на наставата, но и целокупниот образовен процес воопшто. Работиме на реконструкција на постојните училишта и училници во Штип и штипско, на оградување и ревитализирање на постоечките спортски терени и игралишта и изградба на комплетно нови спортски сали.

Од мој аспект, како долгогодишен професор, горд што сум дел од најблагородната професија – со храна од знаење да се хранат нашите млади – им препорачувам на сите пренесувачи на знаење (учители, наставници и професори), достоинствено, со многу трпение и енергија и несебично да го пренесуваат знаењето на своите почитувани реципиенти (учениците и студентите).

Притоа, нека не ја штедат сопствената можност за креативност; нека го поттикнуваат креативното размислување на помладите; нека не се штедат себеси; нека се подготвуваат со максимален напор при изготвувањето на наставниот план за час и следствено при неговата реализација.

А на учениците и студентите им порачувам да учат за да научат! Единственото нешто што никој никогаш не може да им го земе е знаењето! Стекнатото знаење отвора нови врати, нови погледи, нови можности, нов напредок и сигурен влез во делокругот на саканата професија!

Со почит,

Ваш Градоначалник,
прим. м-р Илчо Захариев

ОБРАЗОВАНИЕТО И ВОСПИТАНИЕТО ВО СОВРЕМЕНИТЕ ОПШТЕСТВА

проф. д-р Владо Петровски

асс. м-р Даниела Коцева

Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Апстракт: Во современото општество образованието сè повеќе се интернационализира и добива сè повеќе интернационални образовни стандарди и тенденции кои добиваат предност во однос на тенденциите на културно и образовно раздвојување. Училиштата стануваат сè повеќе и повеќе современи. Образованието без воспитанието ја губи својата педагошка вредност. Воспитанието го карактеризира насоченост, намера и идејност со што можеме да кажеме дека воспитанието и образованието се поврзани. Овие постапки не можат да се поделат така што не можеме да разбереме состојба во која поединецот се воспитува во еден период, во друг да се образува и во некој следен период се обучува.

Клучни зборови: образование, воспитание, општество, современо.

Образованието и воспитанието меѓу себе се преплетени, преку кои се стекнуваат искуствата, развиваат способности, вреднувања, контрола на владеењето, однос спрема околината. Поради неможноста да се разграничат, за воспитанието и образованието се употребува еден заеднички термин „education”, кој означува воспитание и образование. Овој термин е најприсутен во англо-саксонското подрачје каде под човеково воспитание се смета поединец што развива ефикасни форми на владеење и снаоѓање во различни ситуации, се стекнал со посебни способности за успешно делување, мислење и однесување.

Денес во анализата на современото општество, за неговите промени и неговата иднина, две теми стануваат се поприсутни, а тоа се: глобализацијата и нејзините рефлексии на образованието. Тие се наметнуваат како исклучително важни, затоа што сè повеќе се раширени сознанијата дека човештвото станува сè повеќе единствен

политички, економски и културен простор, а знаењето што се стекнува со образованието станува најзначаен развоен ресурс.

Напоредно со прифаќањето и ширењето на свеста да знаењето станува еден од најзначајните, ако не и најзначаен развоен ресурс, и дека развивањето на овој ресурс зависи од развиеноста на образовниот систем. Во суштина, напоредно со глобализацијата на општеството, со создавањето на „светското општество“, со создавањето на планетата во одредена смисла на единствен економски и политички простор, со многу противречности, се доаѓа и до глобализација на образованието.

Проблемите на образованието се предмет на разгледување и анализа на многу меѓународни собири-научни, политички и др. На тие собири критички се разгледуваат постојните системи на образование, се укажува на нивните слабости и на основните правци на развојот на образованието во иднина, во „цивизација на знаење“, како неретко се нарекува таа иднина на образованието. Во настојувањето да се отфрлат недостатоците во образовниот систем, и неговиот систем и содржини се прилагодат на општествените потреби и да се придвижат во пресрет на на општествените промени во 21. век, реализирани се повеќе научни истражувања на национален и меѓународен план и врз основа на тоа, усвоени се повеќе документи за правците на развојот на образованието, од основно училиште, па сè до универзитет.

Во извештајот на УНЕСКО за образованието било укажано на значењето и улогата на образованието во совладувањето на спротивностите што ги носи 21 век. Како основни спротивности кои ги носи 21 век, а во чие совладување треба свој придонес да даде образованието, наведени се, три спротивности: *спротивност помеѓу глобалното и локалното*, која се гледа во потребата да се биде истовремено и граѓанин на светот и истовремено да се сочува и сопствениот идентитет; *спротивност помеѓу универзалното и индивидуалното*, која се манифестира во прифаќањето на глобализацијата на светот и во зачувување на личната самобитност и културниот идентитет на својот народ и *спротивности помеѓу традицијата и современоста*, која се манифестира во потребата на прилагодување на новото време, на новите односи во глобалното општество со зачувување на сопствените корени на сопствениот историски развој.

Тргувајќи од сознанието да брзите промени во современото општество, посебно во светот на трудот, условуваат релативно брзо застарување на стекнатото знаење во школите, а во извештајот се укажува на потребата човекот во текот на целиот свој живот да учи, ако сака да биде успешен во светот на трудот и активен во општествено-политичкиот и културниот живот на заедницата во која живее. Постојаното учење на човекот во текот на животот се искажува како учење за знаење, учење за работа, учење за заеднички живот и учење за опстојување. Учење за знаење подразбира совладување не само на научни информации, туку пред сè совладување со оружјето на знаењето што станува суштина на осмислениот животот. На современата и идна реалност најприкладна одредница е променливата реалност што значи дека добро сфатената денешна стварност на никој не гарантира дека добро ќе ја сфати утрешнината. Затоа човекот, да би сфаќал и да би ја сфатил, променливата реалност, мора да ги совлада средствата на сознавањето. Благодарение на тоа, тој ќе може да ја унапредува својата стручност и успешно да комуницира со опкружувањето.

Во таа цел, образованието треба да им помогне на младите луѓе да го прифатат европскиот идентитет, но притоа да не се лишат ни од светската припадност, ниту, пак, од сопствените национални, регионални и локални корени.

Образованието за 21 век – е документ што го усвоиле претставниците на Европската тркалезна маса и ректорите од Асоцијацијата на европските универзитети. Во документот - извештајот е изложена визијата за развојот на образованието, заснована на одговорите добиени од прашалниците упатени на различни индустриски и други бизнис организации и на искуствата на претставниците на многу универзитети. Во него се поаѓа од укажувањето дека европското општество, соочено со социјални и економски проблеми, кои се сложени и меѓусебно поврзани и кои не можат лесно да се решат. Во контекст на ваквото сфаќање на актуелните општествени проблеми и начинот на нивното решавање, образованието има посебно значење, и образованието и обуката на секој поединец претставува важно и единствено можно оружје со кое денес се располага.

Во суштина, како што се истакнува во извештајот, глобализацијата на економијата и политиката ги насочуваат сите европски држави кон економијата на знаењето заснована на високоразвиени вештини и на технологиите од висок степен. Врз основа на резултатите на истражувањата, добиени од анкетаирањето на истакнатите директори од европските земји, за вештините и знаењата во извештајот се заклучува потребата за промена на стратемскиот правец на развојот на образовниот систем во Европа. Според укажувањата, суштински атрибути на демократијата не се само човековите права и слободи, туку и правото на квалитетно образование со кое се постигнува развој на личните способности на секој граѓанин.

Ваквиот пристап за образовано или учено општество го дефинира општеството во општество во кое учењето се прифаќа како континуирана активност во текот на целиот живот, во кое вреднувањето на знаењето е примарно на напредувањето во учењето, во кое оценувањето не се поистоветува со казна за направените грешки, а личните компетенции и тимскиот дух се препознаваат при усвојувањето на знаењата. Во суштина, во тоа општество суштината е во учењето на младите луѓе да мислат, а не само да ги акумулираат фактите.

Во современото општество постојат повеќе меѓународни, регионални и национални проекти за целите и правците на реформите на образованието, а во одредени земји преземени се, или се преземаат, комплетни мерки во правец на реализација на овие проекти, односно се спроведуваат реформи во образованието, со укажување на целите кои сакаат да се постигнат со тие реформи. Имајќи го предвид фактот дека процесот на глобализацијата на општеството, односно создавањето на единствениот економски, политички и културен простор, со почитување на разните постоечки противречности, одредените земји, кои пристапуваат на реформите на своите системи на образование, треба да ги користат искуствата на останатите земји, водејќи сметка за сопствените специфичности, сопствената традиција, правците и можностите на сопствениот развој. Односно образовните системи на одредените земји треба да бидат отворени за користење на искуства на другите земји и за давање на придонес на светскиот процес за реформи на образовниот систем.

Понекогаш се прашуваме дали постои разлика помеѓу образованието и воспитанието.

Воспитанието го карактеризираат насоченоста, намерата и идејноста со што можеме да кажеме дека воспитанието и образованието се поврзани. Образованието без воспитанието ја губи својата педагошка вредност. Овие постапки не можат да се поделат со што не можеме да разбереме во еден период поединецот да се воспитува во друг да се образува и во некој следен период да се обучува.

Образованието и воспитанието меѓу себе се испреплетени, преку нив се стекнуваат искуства, развиваат способности, вреднувања, контрола на владеењето, однос спрема околината.

Поимите образование, учење и обучување навидум изгледаат исти, но, сепак, се разликуваат, имаат своја специфика. Обучувањето претставува систематски развој што го сочинуваат збир на знаења, вештини кои од поединецот бараат одговорност при извршувањето на задачите. Обучувањето е почесто вклучено во делот на образованието и има своја поврзаност. Под учење се подразбираат сите оние процеси што ги поминува поединецот од почетокот до крајот на животот. Затоа, учењето предизвикува промени на поединецот во општеството. Обучувањето опфаќа само една од способностите за одредена функција т.е поединецот се усовршува и насочува во одреден правец со што навлегува подлабоко во проблематиката, затоа што самиот го изучува, и со еден збор би се нарекол професионалец за дадена област.

Литература

1. Георгиевски, П., Социологија на образованието, Филозовски факултет, Скопје, 1999год.
2. Жоглев, З., Социологија на образованието, Педагошки факултет, Битола, 2002год.
3. Коковиќ, Д., Социологија образовања: друштво и едукациски изазов, Нови Сад, Филозофски факултет 1994год.
4. Петровски, В., Социологија, Педагошки факултет, Штип